

Observaties voor het onderzoek kinderopvang

Op de vingers gekeken

Foto: Nationale Beeldbank

Het Nederlands Consortium Kinderopvang Onderzoek (NCKO) is sinds januari 2007 bezig met een landelijke meting naar de pedagogische kwaliteit van de kinderdagverblijven in Nederland. Ze bezoeken hiervoor 210 adressen. De resultaten zullen straks gelezen worden door duizenden collega's en nog veel meer ouders.

Hoe voelt het om een hoofdrol te spelen in zo'n belangrijk onderzoek? **MARIANNE VELSINK**

Bij Mireille van Geest van kinderdagverblijf Twinkel in Nieuwegein werd op een maandag van acht uur 's ochtends tot vijf uur 's middags geobserveerd. Dat was behoorlijk spannend. Een observator de hele dag op je groep met een camera en een groot notitieblok gaat je niet in de koude kleren zitten. 'Je bent je wel bewust van de camera', vertelt Mireille. Na afloop waren Mireille en haar collega Debbie echt moe. 'Alsof we een week waren geobserveerd in plaats van een dag!'

Het NCKO doet al sinds 2002 onderzoek in opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. In 2005 vond naast dit langlopende onderzoek ook een zogenaamde nulmeting plaats. De kwaliteit van de kinderopvang kwam er niet al te best uit. Vooral de aspecten gezondheid, hygiëne en fysieke veiligheid bleven achter bij een internationaal erkende standaard. Conclusies: De kwaliteit van de kinderopvang liet een dalende trend zien en internationaal was Nederland haar toppositie kwijtgeraakt. Deze conclusies kwamen voor menig een met een hart voor de kinderopvang als een totale verrassing. Alle ogen zijn dan ook gericht op de nieuwe resultaten die eind 2008 zullen verschijnen. Hebben de Nederlandse kinderdagverblijven de toppositie weer hervonden?

Een dag zoals altijd

Ook Hoorn werd vereerd met een bezoek van een NCKO-observator. Francien Hovenga en haar collega Lisenka van Steenberg van kinderdagverblijf De Tamboerijn hadden vooraf met elkaar afgesproken zich niet gek te laten maken. Francien: 'We hebben ons expres niet heel goed voorbereid, maar een heel gewone dag beleefd zoals altijd.'

Het NCKO heeft een lijst waarop bijna alle kinderdagverblijven van Nederland staan. De kinderdagverblijven die bezocht worden, zijn willekeurig met behulp van een computerprogramma gekozen. Van de 210 groepen worden honderd verticale, vijftig baby-, vijftig peuter- en tien dreumesgroepen bezocht. Deze aantallen geven de verhoudingen in Nederland weer.

Kinderdagverblijven zijn vrij om aan te geven dat ze liever niet meewerken aan het onderzoek. Francien en haar collega's grepen de kans juist met beide handen aan. Francien: 'Wij zeggen wel eens tegen elkaar, volgens mij doen we het hier best goed. Ouders en kinderen zijn enthousiast en het voelt goed aan, maar echt inhoudelijke *feedback* krijg je niet zo vaak. Niet dat de observator van het onderzoek hier een uitspraak over doet, maar in het nagesprek krijg je toch wel een indruk wat ze ervan vond.'

Ook de medewerkers van kinderdagverblijf Twinkel in Nieuwegein vonden het juist prettig dat er iemand langskwam om de kwaliteit te meten. Mireille: 'Het is toch heel interessant om te weten hoe een buitenstaander naar jouw werk kijkt? Ik ben echt nieuwsgierig of onze visie is overgekomen op de observator. Helaas mag ze hier niet zoveel over zeggen. Je kwaliteit gaat op in de brei van de andere observaties. Dat vind ik wel jammer. Toch krijg je bij het eindgesprek wel een gevoel hoe je het doet. De observator somde een aantal dingen op die ze bij ons had gezien en bevestigde daar, naar mijn mening, mee dat ze onze visie goed had meegekregen.' Het spookbeeld van een grote en zeer afleidende cameraleens op de groep, viel achteraf mee. Zowel Mireille als Francien waren vooraf bang dat kinderen zich anders zouden gedragen door de videocamera. Mireille merkte dat de observator al snel niet meer interessant was voor de kinderen. 'Ze hield zich echt op de achtergrond.' Het viel Francien op hoe klein de camera was. 'Ze had de camera op haar buik en filmde. Het viel nauwelijks op.'

Zelfvertrouwen

Wat nu als het eindresultaat van het onderzoek slecht is? Als de negatieve lijn van 2005 zich verder doorgezet heeft en we met z'n allen helemaal niet de kwaliteit leveren die we denken te leveren? Voelt één van de 210 hoofdpersonen van het onderzoek zich dan verantwoordelijk? Francien zou verbaasd zijn als de kinderopvang niet goed uit de bus komt. 'Ik denk juist dat we kwalitatief vooruit zijn gegaan. Een slechte uitslag kan natuurlijk altijd, maar ik vermoed dat we het gewoon goed doen.'

Ook zo veel zelfvertrouwen in Nieuwegein? Mireille: 'Ik denk dat we het goed doen, anders doe je misschien ook niet zo snel mee met dit onderzoek. Maar er zijn ongetwijfeld verbeterpunten. Graag zelfs. We moeten altijd kritisch blijven kijken naar onze kwaliteit. En als er iets concreets is waar we straks met z'n allen aan kunnen werken, dan doen we dat natuurlijk.' «

Een dag uit het leven van een observator...

'Ook deze ochtend kan ik de medewerkers gelukkig geruststellen. Ondanks dat zij toestemming voor het filmen geven, zien zij er vaak wel tegenop. Maar wanneer ik mijn kleine handcamera laat zien, valt het vaak reuze mee. Mensen hebben toch een beetje het idee dat er een soort NOS-filmploeg inclusief grote microfoon langskomt. Ik kan het alleen maar meer waarderen dat zij, ondanks dat idee, toch een bijdrage willen leveren aan ons onderzoek. Ik heb een strak schema waar ik me tijdens de dag aan houd. Op verschillende momenten film ik de leidsters en de kinderen. Daarnaast trek ik kasten en lades open om te inventariseren wat voor spelmateriaal er aanwezig is. Het leukste aan een observatiedag, is het kunnen zien van de kind-interacties. Kinderen vergeten al heel snel dat er een vreemde op de groep staat en gaan gewoon hun gang. Zij vergeten mij, omdat ze er al snel achter komen dat ik niet zo geïnteresseerd in ze lijkt te zijn. Natuurlijk komen er altijd een paar kinderen laten zien wat ze gemaakt hebben, of komen om hulp vragen omdat "zij niet lief deed". Het blijft lastig om dat te negeren of ze met een "ja mooi, ga maar weer spelen" weg te "bonjouren". Maar ook hier geldt: de dagelijkse gang van zaken niet verstoren.

Wanneer de kinderen wakker worden, zorg ik dat ik weer op de groep ben om mijn laatste filmmomenten te pakken. Wanneer ik om half vijf bepak en bezakt met al mijn spullen, ontvangen folders en pedagogisch beleid afscheid neem, zeggen de leidsters dat ze nauwelijks gemerkt hebben dat ik er was.'

Loes Jongerden, NCKO-observator

Het kinderopvang-onderzoek

Het Nederlands Consortium Kinderopvang Onderzoek is opgericht als een samenwerkingsverband tussen hoogleraren van verschillende Nederlandse universiteiten. In de huidige onderzoeksfase hebben hoogleraren Louis Tavecchio (Universiteit van Amsterdam) en Marianne Riksen-Walraven (Radboud Universiteit Nijmegen) de leiding.

Het NCKO plande vier opeenvolgende onderzoeken met een aantal centrale vragen:

- Wat weten we op basis van de literatuur over de kwaliteit van de Nederlandse kinderopvang?
- Hoe kun je de pedagogische kwaliteit van kinderopvang meten?
- Wat is de pedagogische kwaliteit van de Nederlandse kinderopvangcentra?
- Kan de pedagogische kwaliteit verbeterd worden? En wat zijn de effecten op het welbevinden en de ontwikkeling van kinderen?

De verwachting is dat het derde onderzoek (de landelijke meting) eind 2008 afgerond zal zijn. Het onderzoeksrapport wordt beschikbaar gesteld aan alle deelnemende kinderdagverblijven en zal ook te lezen zijn op de NCKO-website: www.kinderopvangonderzoek.nl. Als extra onderdeel van dit onderzoek werkt het NCKO momenteel ook aan een veldinstrument. Dit instrument biedt handvatten om intern, binnen de eigen organisatie, aan pedagogische kwaliteit te werken.